

ПЕРЕДОВІ ТЕХНОЛОГІЇ РЕАЛІЗАЦІЇ ОСВІТНІХ ІНІЦІАТИВ

Збірник наукових праць

Переяслав – 2026

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Університет Григорія Сковороди в Переяславі

**ПЕРЕДОВІ ТЕХНОЛОГІЇ
РЕАЛІЗАЦІЇ ОСВІТНІХ
ІНІЦІАТИВ**

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

Переяслав – 2026

УДК 378:001.895](082)

П 26

**Рекомендовано вченою радою
Університету Григорія Сковороди в Переяславі
(протокол № 6 від 29 січня 2026 р.)**

Рецензенти:

Січкаренко Г. Г. – доктор історичних наук, професор кафедри документознавства та інформаційної діяльності Державного університету інформаційно-комунікаційних технологій;

Бородієнко О. В. – доктор педагогічних наук, професор кафедри соціальних комунікацій, документознавства та інформаційної діяльності Університету Григорія Сковороди в Переяславі;

Навальна М. І. – доктор філологічних наук, професор, професор кафедри журналістики та мовної комунікації Національного університету біоресурсів і природокористування.

Редакційна колегія:

Зленко А. М. – кандидат історичних наук, професор, завідувач кафедри соціальних комунікацій, документознавства та інформаційної діяльності Університету Григорія Сковороди в Переяславі;

Плужник О. В. – доктор філософії, доцент кафедри соціальних комунікацій, документознавства та інформаційної діяльності Університету Григорія Сковороди в Переяславі;

Березанська І. М. – кандидат історичних наук, доцент кафедри соціальних комунікацій, документознавства та інформаційної діяльності Університету Григорія Сковороди в Переяславі.

П 27 Передові технології реалізації освітніх ініціатив: зб. наук. праць / наук. ред. А. М. Зленко. Переяслав (Київ. обл.): Домбровська Я. М., 2026. 306 с.

Збірник наукових праць містить результати досліджень учених, викладачів, наукові пошуки докторантів, аспірантів, здобувачів щодо формування компетентного майбутнього фахівця у процесі його навчання у ЗВО; підготовки майбутніх педагогів професійного навчання і фахівців інформаційної, бібліотечної та архівної справи за допомогою сучасних технологій і методів навчання; напрямів практичної підготовки молоді в контексті розбудови демократичної української держави; технологічної готовності майбутніх фахівців до професійної діяльності.

Для науково - педагогічних працівників, докторантів, аспірантів, здобувачів вищої освіти.

ISBN 978-617-8562-06-9 (pdf)

© Колектив авторів, 2026

ЗМІСТ

AFANASKINA Ілона (Київ, Україна) SOROKINA Tetiana (Київ, Україна) <i>«How to build a digital finance transformation strategy that delivers»</i>	9
АЛІЄВА Тетяна (Біла Церква, Україна) <i>«Цифрова трансформація архівної справи: виклики збереження електронних документів у довгостроковій перспективі»</i>	11
БЕРЕЗАНСЬКА Ірина (Переяслав, Україна) ДРОК Павло (Переяслав, Україна) <i>«Роль бібліотек у формуванні інформаційної культури користувачів»</i> ..	13
БОГАТИРЬОВА Галина (Переяслав, Україна) <i>«Процеси цифрової трансформації у професійній освіті України»</i>	17
БОДНАР Євгенія (Київ, Україна) <i>«Інтернаціоналізація та гуманізація освітнього простору як умова ефективної підготовки фахівців світового рівня»</i>	22
БОЙКО Марія (Київ, Україна) <i>«Персоналізація мовної освіти в умовах цифровізації: креативні методи та нейромережеві технології»</i>	29
БУРМАКА Алла (Київ, Україна) <i>«Цифрові сервіси освітянських інформаційних центрів для підтримки освітніх змін у кризових умовах»</i>	32
ВОВЧЕНКО Роман (Переяслав, Україна), ЛІЩЕНКО Дмитро (Переяслав, Україна) <i>«Соціальна відповідальність закладів освіти: маркетинговий та управлінський вимір»</i>	35
ПРИЧ Олександр (Переяслав, Україна) <i>«Педагогічний потенціал інформаційно-комунікаційних технологій у професійній підготовці здобувачів вищої освіти»</i>	43
ГУБЕНКО Валентина (Переяслав, Україна) <i>«Міжнародний досвід управління розвитком шкільної освіти: еволюція, сучасні тенденції та перспективи»</i>	48

- МАРТИНЮК Тетяна** (Переяслав, Україна)
«Наукова спадщина Кіри Шамаєвої як унікальний феномен української музикознавчої школи другої половини ХХ – першої чверті ХХІ століть».....171
- МАРЧУК Вікторія** (Володимир, Україна)
«Популяризація української книги в діяльності бібліотек».....177
- МОРОЗ Наталія** (Переяслав, Україна)
«Ефективність застосування STEAM - технологій у формуванні дослідницької компетентності здобувачів вищої освіти».....183
- НОВІКОВ Олександр** (Переяслав, Україна)
«VR - інструктажі у формуванні готовності майбутніх педагогів професійного навчання до діяльності у галузі «Охорона праці».....189
- ОВЕРЧУК Олександр** (Переяслав, Україна)
«Когнітивна візуалізація як засіб інтенсифікації навчання фахівців організації транспортних послуг у туристичній діяльності».....192
- ОНИЩЕНКО Наталія** (Переяслав, Україна)
«Інноваційні технології в системі професійної підготовки майбутніх фахівців».....195
- OPRIȘESCU Cristiana** (Chișinău, Moldova)
«Dyadic adjustment scale in couple research and clinical practice: foundations and contemporary perspectives».....204
- ПАЛЕХА Юрій** (Київ, Україна)
«Інфраструктурна документація в системі галузевої системи документації».....211
- ПЕРЕДЕРІЙ Ірина** (Полтава, Україна)
«FAIR - принципи як основа сучасної цифрової взаємодії GLAM - інституцій».....220
- PLESCA Maria** (Chișinău, Moldova)
«Locus of control and stress resilience as factors in students' adaptation to the university environment».....225
- ПЛУЖНИК Артем** (Переяслав, Україна)
«Інформаційно-цифрова компетентність у системі професійної підготовки майбутніх фахівців».....233

Ірина Передерій

*доктор історичних наук,
професор, завідувачка кафедри
українознавства, культури та
документознавства
Національного університету
«Полтавська політехніка імені
Юрія Кондратюка»
Полтава, Україна*

**FAIR - ПРИНЦИПИ ЯК ОСНОВА СУЧАСНОЇ ЦИФРОВОЇ
ВЗАЄМОДІЇ GLAM - ІНСТИТУЦІЙ**

Сьогодні ми спостерігаємо процес не просто тотальної цифровізації різних сфер нашого життя з культурною включно, а й глибокої *реконвергенції* GLAM – інституцій – галерей, бібліотек, архівів і музеїв (від англ. Galleries, Libraries, Archives, Museums). Це не лише повернення до історично спільного джерела цих установ, як - от загальновідомий стародавній Александрійський Музейон, а й відповідь на виклики цифрової доби. Реконвергенція у сучасному розумінні передбачає інтеграцію функцій, даних і практик бібліотек, музеїв та архівів з метою формування цілісної культурної екосистеми. Саме цифрове середовище – з його інструментами, інтерфейсами та очікуваннями аудиторій – стало потужним каталізатором такої трансформації.

Оцифрована культурна спадщина більше не є просто об'єктом зберігання. Вона – реальний стратегічний ресурс. У глобальному вимірі – це інструмент освіти, досліджень, креативної індустрії, транснаціонального обміну. В українському контексті – ще й *засіб ментального опору*, фіксації колективної пам'яті та розвінчання імперських історіографічних міфів, які роками культивувалися Росією.

Оцифровані документи, експонати, архіви, якщо вони належним чином представлені, доступні, цитовані та поширені, дозволяють показати світові правдиву українську історію, її багатогранність і боротьбу за свободу. Це – *культурна дипломатія*, яка сьогодні є не менш важливою, ніж класична.

У цьому контексті ключовим орієнтиром для GLAM - сектору сьогодні є **FAIR - принципи** – Findable, Accessible, Interoperable, Re - usable (знахідність, доступність, інтеоперабельність та багатократне (повторюване) використання пам'яток культурної спадщини), сформульовані 2016 року у публікації авторського колективу під

керівництвом Марка Вілкінсона (Mark D. Wilkinson) – дослідника у галузі біоінформатики та семантичних вебтехнологій (Wilkinson, 2016). Хоча їхнє первісне призначення стосувалося наукових даних, сьогодні FAIR активно адаптуються до потреб ширшого гуманітарного сектору, зокрема й до цифрових стратегій GLAM.

Findable – знахідність. Мова про те, щоб оцифрована культурна спадщина була легко знаходжувана на різних цифрових платформах. Для цього GLAM - інституції повинні забезпечити ефективну каталогізацію оцифрованих об'єктів. Важливо створювати метадані, зчитувані не лише людьми, а й машинами. Успішним прикладом може слугувати добре відомий усім проєкт *Europeana*, де з відповідною метою використовується модель EDM (Europeana Data Model), яка дозволяє індексувати ресурси для зовнішніх агрегаторів. Тобто ця модель структурує метадані про цифрові об'єкти таким чином, що ці дані можуть бути зчитані, оброблені та повторно використані не тільки самою Europeana, а й іншими платформами, сервісами або пошуковими системами.

Якщо взяти до прикладу успішні українські цифрові кейси, як-от цифровий репозитарій «Україніка» від Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського, що включає колекції культурного, історичного та наукового значення, то попри вагомий внесок у збереження національної спадщини, ресурс не забезпечує повною мірою реалізацію принципу знаходжуваності (Findable) у FAIR - розумінні, оскільки представлений у закритому форматі, не підтримує міжнародні схеми метаданих (як - от EDM чи Dublin Core) і не інтегрований у глобальні агрегатори на кшталт Europeana чи Wikidata. Цей кейс демонструє наявність цифрового потенціалу, що потребує переосмислення в напрямку відкритості, машиночитності та зовнішньої інтероперабельності для розширення видимості української культурної спадщини у світовому інформаційному просторі. Те саме можна сказати й про інші цифрові платформи, зреалізовані в Україні.

Accessible – доступність. Йдеться не лише про технічний доступ, а й про ліцензії, відкриті API (Application Programming Interfaces – відкриті інтерфейси для програмного доступу до даних або функцій певного сервісу чи платформи), багатомовність, інклюзивність. UNESCO у своїй ініціативі «Open Solutions for Cultural Heritage» наголошує саме на таких аспектах. В українському контексті прикладом руху в бік відкритої доступності є ініціатива Open GLAM in Ukraine, що реалізується за підтримки Wikimedia та Шведського інституту (Open GLAM in Ukraine, n.d.). Її мета – публічне представлення цифрових

колекцій українських музеїв, архівів і бібліотек на міжнародних відкритих платформах, таких як Wikipedia, Wikimedia Commons, Wikidata. Ще один важливий приклад – ініціатива *SUCHO*, яка в перші тижні повномасштабної війни заархівувала понад 50 терабайтів даних українських GLAM - установ, зберігаючи їхній цифровий слід і водночас забезпечуючи вільний доступ до цих матеріалів для дослідників, медіа та громадськості.

В Україні низка інституційних репозитаріїв закладів вищої освіти (зокрема eKhPIIR, ElarTSATU, бібліотека УКУ та інші) частково реалізують принципи FAIR, забезпечуючи відкритий доступ до метаданих, їхню машиночитуваність і сумісність з міжнародними системами збору даних (harvesting - сервісами) завдяки використанню таких технологій, як OAI-PMH, DOI та Dublin Core. Національні публічні бібліотеки – передусім Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського – також поступово інтегрують підходи відкритої науки (Open Science): впроваджують протоколи OAI - PMH, розгортають платформи на базі DSpace (зокрема електронну бібліотеку періодичних видань НАН України, репозитарій наукових статей і звітів), співпрацюють із міжнародними агрегаторами на кшталт CORE і OpenAIRE, а також офіційно декларують орієнтацію на принципи FAIR. Водночас такі ініціативи здебільшого охоплюють лише академічні публікації, тоді як архівні та музейні колекції залишаються поза межами відкритих, інтероперабельних цифрових екосистем. Це створює розрив між секторами пам'яті, який потребує подолання в межах національної стратегії цифрової інтеграції (Передерій, 2025: 59).

Очевидно, що частково принцип доступності забезпечується у такому українському цифровому проекті, як Міжархівний пошуковий портал «Єдине вікно доступу до цифрових ресурсів українських архівів». Користувач може переглядати описи архівних справ, а також – повнотекстові цифрові копії. Також функціонал цього ресурсу частково відповідає принципу Findable, оскільки забезпечує уніфікований пошук по описах архівних фондів. Водночас відсутність машиночитуваних метаданих, відкритих ліцензій і API свідчить про потребу подальшої трансформації платформи у напрямі повноцінної реалізації FAIR - принципів.

Interoperable – інтероперабельність. Це здатність різних систем ефективно обмінюватися даними. У GLAM - сфері це означає використання стандартів на зразок *Dublin Core*, *MARC*, *CIDOC CRM*. Прикладом саме інтероперабельної платформи, яка забезпечує успішну цифрову кооперацію GLAM - інституцій, є ініціатива *Digital Public*

Library of America (DPLA), що об'єднує ресурси бібліотек, архівів і музеїв США в єдину відкриту інформаційну екосистему. Проект стартував у 2010 році як міжінституційна платформа, заснована на співпраці представників бібліотечної, наукової та технологічної спільнот. Його мета – створити відкриту, децентралізовану мережу цифрових ресурсів, яка репрезентує документальну спадщину академічних, музейних та архівних установ для цілей освіти, обізнаності та громадської участі. Офіційний запуск DPLA відбувся у квітні 2013 року, і відтоді вона надає вільний доступ за принципом інтероперабельності до мільйонів об'єктів культурної спадщини з усіх регіонів США (Official website of the Digital Public Library of America, n.d.). В Україні – це ще завдання на перспективу. Важливим кроком у цьому напрямі є *проект Національної електронної бібліотеки (НЕБУ)*, який нині розглядається як ядро цифрової інфраструктури пам'яті. Однак наразі цей проект залишається не зrealізованим і часові перспективи його упровадження також залишаються відкритим питанням.

Re-usable – повторне використання. FAIR передбачає наявність відкритих ліцензій. Мова про Creative Commons – міжнародну систему відкритих ліцензій, яка дозволяє авторам вказувати, як саме можна використовувати їхні твори, включаючи тексти, зображення, відео, дані тощо. Це особливо важливо для *дослідників, митців, освітян*, які можуть застосовувати ці ресурси у власних проєктах – від наукових публікацій і цифрових виставок до інтерактивних карт чи візуалізацій.

Світовий приклад – це проєкт *Rijksmuseum (Амстердам)*, який одним із перших великих музеїв відкрив доступ до своїх цифрових колекцій у високій якості під ліцензією CC0 (public domain) (Creative Commons, 2014). Це ліцензія Creative Commons Zero – найвідкритіша з усієї системи Creative Commons. Відповідно до неї автор свідомо відмовляється від усіх авторських прав, максимально передаючи твір у суспільне надбання (public domain). Це означає, що цифровий об'єкт можна використовувати без будь-яких обмежень: без зазначення автора, без дозволу, для будь-яких цілей – комерційних і некомерційних. З юридичного погляду – це відмова від авторських претензій у максимально можливому обсязі, дозволеному законодавством відповідної країни. Завдяки цьому цифрові зображення картин Рембрандта, Вермеєра та інших класиків вільно використовуються в науці, дизайні, освіті та навіть ігровій індустрії. Це яскравий приклад того, як відкриті дані та ліцензії не лише забезпечують повторне використання, а й сприяють новому осмисленню культурної спадщини.

Інший приклад: *Музей Лувр* (Франція) у 2021 році також оприлюднив понад 480 000 цифрових об'єктів із фондів музею у відкритому доступі. Усі ці зображення можна безкоштовно завантажити та використовувати, оскільки вони також належать до public domain – це частина стратегії прозорості, відкритості й культурної дипломатії Лувру (Open Culture, 2021).

Серед українських практик можна знову згадати ініціативу *Open GLAM in Ukraine*, де відбувається активне просування ідеї відкритої репрезентації української спадщини на платформах Wikipedia, Wikimedia Commons, Wikidata та інших.

Отже, FAIR – це не просто технічний стандарт. Це філософія довіри, відкритості й довгострокової цінності даних, яка допомагає інтегрувати GLAM - сектор у глобальні цифрові екосистеми. Для України в умовах війни це також інструмент захисту – як від фізичного знищення, так і від інформаційної маргіналізації. Коли цифрові об'єкти української культури доступні, зрозумілі, інтероперабельні та придатні для повторного використання, вони стають «цифровими амбасадорами» нашої ідентичності у світі.

То ж FAIR-принципи є дороговказом для GLAM - сектору, який сьогодні формує не лише цифрові колекції, а й цифровий фронт культури – у прямому значенні цього слова.

Список використаних джерел

1. Wilkinson, M., Dumontier, M., Aalbersberg, I. et al. (2016). The FAIR Guiding Principles for scientific data management and stewardship. *Scientific Data*, 3, 160018. URL: <https://doi.org/10.1038/sdata.2016.18>
2. Open GLAM in Ukraine: Opening up and Bringing Ukraine's Cultural Heritage to the Wikimedia Platforms: grant program (2024 – 2025). *Swedish Institute website* URL: <https://si.se/en/projects-granted-funding/open-glam-in-ukraine-opening-up-and-bringing-ukraines-cultural-heritage-to-the-wikimedia-platforms/>
3. Передерій І. Г. & Гула Р. В. (2025). Інтероперабельність цифрових архівів і бібліотек як основа збереження національної пам'яті. *Вісник Харківської державної академії культури*, 68, 55 - 68. URL: <https://doi.org/10.31516/2410-5333.068.051>
4. Official website of the Digital Public Library of America. History. (n.d.). URL: <https://pro.dp.la/about-dpla-pro/history>
5. Creative Commons. (2014, July 30). *Rijksmuseum Case Study: Sharing free high-quality images without restrictions makes good things happen*. URL: <https://creativecommons.org/2014/07/30/rijksmuseum-case->

- study-sharing-free-high-quality-images-without-restrictions-makes-good-things-happen/
6. Open Culture. (2021, March 29). *The Louvre Puts Its Entire Collection of Art Online, for Free*. URL: <https://www.openculture.com/2021/03/the-louvres-entire-collection-goes-online.html>

Plesca Maria

*PhD in Psychology,
Associate Professor at the Department of
Psychology,
Ion Creangă State Pedagogical
University,
Moldova, Chişinău
ORCID: 000-0001-9567-3723*

**LOCUS OF CONTROL AND STRESS RESILIENCE AS FACTORS
IN STUDENTS' ADAPTATION TO THE UNIVERSITY
ENVIRONMENT**

The current conditions for developing the higher education system emphasize, as one of the main tasks of professional training, the formation of an active, healthy, successful, and competitive personality in the future specialist. The adaptation process reflects the individual's ability to adjust to social conditions, determines behavioral motivation, and forms the content constructs that establish the relationship between personality and social reality (Pleşca, 2025).

The beginning of university studies is associated with a process of adaptation for each student, involving changes in social space, an increase in study load, and the number of subjects studied. These factors can generate, in many young people, states of stress, frustration, and, sometimes, complete maladjustment (Pleşca, 2025).

Researchers analyzing issues related to the organization of life, time, and health of first - year students claim that the educational process is directly linked to changes in their vital activity caused by changes in behavior patterns (Benedek, 2023). Thus, during their education, young people undergo a reassessment of their values and ideals; at the same time, uncertainty and lack of clarity about social prospects can lead to a crisis of social identity (Pleşca, 2023).